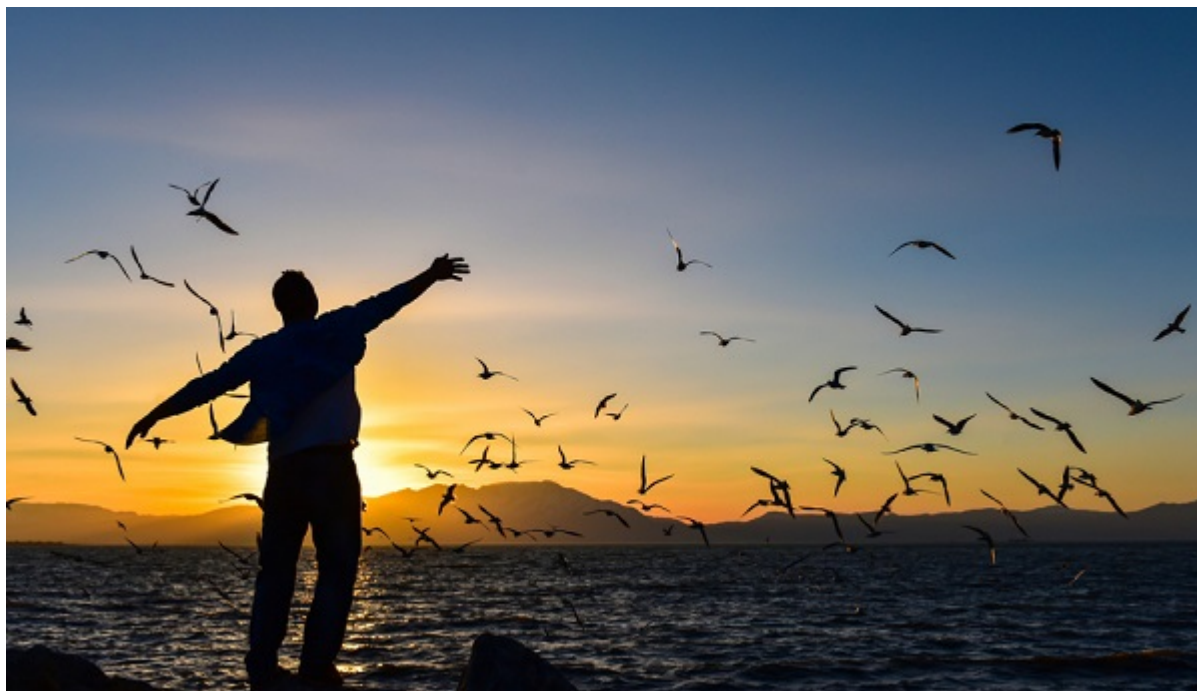

Ελευθερία υπάρχει όταν ο άνθρωπος καταφρονεί αυτό ακριβώς που επιθυμεί (Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Θεολόγος)

/ [Πεμπτουσία](#)

Όλα αυτά, με το πρόσχημα της απελευθέρωσης από αυθεντίες οι οποίες θεωρούνται καταπιεστικές προωθούν τον άνθρωπο, όχι μόνο στο πνεύμα της υπερηφάνειας, αλλά γενικά στην ικανοποίηση των παθών του. Από την μία, ο σύγχρονος κόσμος θέλει τον άνθρωπο να εκπληρώνει τις επιθυμίες του, διότι αλλιώς δεν θα είναι αυτόνομος και από την άλλη η Εκκλησία, κηρύττοντας την εγκράτεια, θεωρείται ότι ετερονομεί τον άνθρωπο. Αυτό που συμβαίνει είναι ακριβώς το αντίστροφο. Ο άγιος Μαξιμος ο Ομολογητής σημειώνει: «και ει μη του πράγματος εκείνου (που επιθυμεί) καταφρονεί, του πάθους εκείνου ελευθερούσθαι ου δυναται» [109].

Με άλλα λόγια, ελευθερία (κι ως εκ τούτου αυτονομία) υπάρχει όταν ο άνθρωπος καταφρονεί αυτό ακριβώς που επιθυμεί. Το κήρυγμα για αυτονομία του σύγχρονου κόσμου, είναι στην ουσία κήρυγμα για δουλεία. Όταν ένας νεαρός φοιτητής, κατά τη διάρκεια της συνομιλίας του με τον άγιο Σιλουανό τον Αθωνίτη, υποστήριζε ότι ελευθερία είναι να ενεργεί ο άνθρωπος σύμφωνα με προσωπικά κίνητρα και επιθυμίες, ο άγιος Σιλουανός απάντησε: «[...] Πρέπει να δεσμεύεις τα πάθη εντός σου, ίνα μη κατακυριεύσουν του πνεύματός σου. Πρέπει να δεσμεύεις εαυτόν, ίνα μη αδικήσεις τον πλησίον σου[...] Συνήθως οι άνθρωποι ζητούν την ελευθερίαν, ίνα πράττουν «ο, τι θέλουν». Τούτο όμως δεν είναι ελευθερία, αλλ' η εξουσία της αμαρτίας επί σε. Η ελευθερία να αμαρτάνεις -να γαστριμαργείς, να μεθύσκησαι, να μνησικακής, να εκβιάζεις, να φονεύεις η να πράττεις τι παρόμοιον- ουδόλως είναι ελευθερία, αλλά δουλεία, ως ο Κύριος είπεν: «Πας ο ποιων την αμαρτίαν δούλός εστί της αμαρτίας»(Ιωαν. 8, 34) [110].

Στην πατερική παράδοση, η αρετή φανερώνει υγεία, ενώ η κακία ασθένεια [111]. Παραμένοντας ο άνθρωπος στην κατά φύση κατάστασή του, παραμένει και στην αρετή. Ο άνθρωπος βρίσκεται σε παρά φύση κατάσταση κι αδυνατεί να αναγνωρίσει το αγαθό, με αποτέλεσμα να ρέπει προς το κακό, θεωρώντας το φυσικό. Αλλά ο Δημιουργός του είναι αγαθός, κι ο άνθρωπος, όντας πλασμένος κατ' εικόνα Του, είναι επίσης αγαθός στη φύση του. Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής αναφέρει: «Ποιούμεν ούν ενταύθα φύσει οντες τας αρετάς, προς το ταύτας ποιείν έχοντες φυσικήν την δύναμιν» [112]. Επειδή όμως οι αρετές και το θέλημα του Θεού έρχεται σε αντίθεση με τις αμαρτωλές επιθυμίες του ανθρώπου, του φαίνεται ως δυσβάσταχτο φορτίο και το θεωρεί ως ετερόνομο στοιχείο που

του επιβάλλεται έξωθεν. Αμύνεται πνευματικά και δεν το δέχεται, νομίζοντας ότι θα του περιορίσει την ελευθερία. Ο απόστολος Παύλος όμως μας γνωστοποιεί ότι ο «έτερος νόμος» είναι η αμαρτία που έχει φωλιάσει μέσα μας: «βλέπω δε έτερον νόμον εν τοις μέλεσί μου και αιχμαλωτίζοντά με εν τω νόμω της αμαρτίας τω όντι εν τοις μέλεσί μου» [113]. Από τη στιγμή όμως που ο άνθρωπος «βγει» λίγο από τον εαυτό του και τηρήσει το θέλημα του Θεού, θα διαπιστώσει ότι τον ελευθερώνει από τα πάθη και την αμαρτία, που πριν δεν καταλάβαινε ότι αυτή ήταν τελικά ο «έτερος νόμος» που τον σκλάβωνε. Αποδεικνύεται έτσι στον εμπάθη, αλλά μετανοημένο, άνθρωπο ότι το φορτίο του Θεού είναι τελικά ελαφρύ [114].

Όπως παραθέσαμε παραπάνω, ο άνθρωπος προσήλωσε το νου του στις αισθήσεις. Στην πατερική παράδοση υπάρχουν τρία μέρη της ψυχής: το θυμοειδές, το επιθυμητικό και το λογιστικό. Στο καθένα απ' αυτά αντιστοιχούν και τα ανάλογα πάθη/αρετές (για παράδειγμα, στο θυμοειδές υπάρχει το πάθος της μνησικακίας ή το αντίθετό του, η αρετή της ανεξικακίας. Στο επιθυμητικό υπάρχει το πάθος της γαστριμαργίας ή η αρετή της εγκράτειας. Τέλος, στο λογιστικό υπάρχει το πάθος της υπερηφάνειας ή η αρετή της ταπεινοφροσύνης). Βαρύτερη σημασία έχει το λογιστικό μέρος, δηλαδή η νοερή δύναμη της ψυχής (νους), διότι το φυσικό του είναι να κυριαρχεί (όχι να καταργεί) στα άλλα δύο. Με την πτώση, υποτάχθηκε στα άλλα δύο μέρη και δημιουργήθηκε αυτή η διαστροφή που καλλιεργούνται τα πάθη. Σ' αυτήν την κατάσταση ο εξ αρχής λογικός άνθρωπος γίνεται ά-λογος και μάλιστα χειρότερος από τα άλογα ζώα, διότι υπέταξε την λογικότητά του στο παθητικό μέρος της ψυχής (επιθυμητικό και θυμοειδές) και ξεπέρασε σε α-λογία τα ζώα [115]. Έτσι προσηλώθηκε στις αισθήσεις και επειδή τα πάθη ξεκινούν από το νου (γι αυτό λέγεται και «πρωτοπαθής» [116]), πρέπει επομένως η κάθαρσή του από τα πάθη να ξεκινήσει από κει. Αλλά επειδή ο νους υποτάσσεται στα πάθη μόνο διαμέσου των αισθήσεων, πρέπει να καθαρθεί μέσω αυτών, δηλαδή μέσω του

επιθυμητικού και του θυμοειδούς. Γι αυτό στους Πατέρες γίνεται λόγος για χρήση της κτίσης ως μέσο γνώσης του αγαθού. Ο Μ. Αθανάσιος παρατηρεί ότι, αφού ο Λόγος του Θεού δημιούργησε τα πάντα και τα συντηρεί, τότε με την θεωρία και τη γνώση των αισθητών, ο άνθρωπος γνωρίζει τον ίδιο το Θεό: « Ει δε δι' Υιού γέγονε, και εν αυτώ τα πάντα συνέστηκεν, εξανάγκης ο την κτίσην ορθώς θεωρών θεωρεί και τον ταυτην δημιουργήσαντα Λόγον, και δι' αυτού τον Πατέρα νοείν άρχεται» [117]. Και ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης προτρέπει να δοξολογούμε τον Θεό, μέσω της θεωρίας των δημιουργημάτων: «ταύτα βλέπων (τα αισθητά), ενθυμού να αναβαίνης, και εις την θεωρίαν του ποιητού, όστις τόσον σοφώς τα έκτισε, και τοσούτον πλουσίως τα εκαλλώπισεν» [118].

Παρά ταύτα, η σύγχρονη κοινωνία προωθεί τον ευδαιμονισμό και την ηδονοθηρία, θεωρώντας τα ως στοιχεία αυτονομίας. Αυτά όμως οδηγούν αναπόφευκτα στην φίλαυτη ηδονή, δημιουργώντας τα πάθη. Ο άγιος Μάξιμος σημειώνει πολυ χαρακτηριστικά «ηδονής γαρ διά την φιλαυτίαν αντιποιούμενοι, και διά την αυτήν αιτίαν πάλιν φεύγειν σπουδάζοντες, τας αμυθήτους των φθοροποιών παθών επινοούμεν γενέσεις» [119]. Συνεπώς, χωρίς την αποφυγή των παρά φύση ηδονών και την κάθαρση του νου από τα πάθη δεν μπορεί να υπάρξει αληθινή αυτονομία. Η κάθαρση επιτυγχάνεται μόνο με τη Χάρη του Θεού, την οποία ο σύγχρονος άνθρωπος θεωρεί ως ετερόνομο στοιχείο. Προτιμάει να βρει την αυτονομία από μόνος του, στηριζόμενος στη λογική του, διότι νομίζει ότι μόνο έτσι παραμένει ελεύθερος, αλλά τελικά αυτό που καταφέρνει δεν είναι παρά υποδούλωση στην ίδια του τη λογική.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

109. Μαξίμου Ομολογητού, Κεφάλαια Περί Αγάπης 2, PG 90, 984A.

110. Σωφρονίου Σαχάρωφ, Ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, Έσσεξ Αγγλίας 1995, σ. 80.

111. Βλ. Ιωάννου Χρυσοστόμου, Ομιλία εις Εφεσίους 2,4, PG 62,21.

112. Μαξίμου Ομολογητού, Κεφάλαια διάφορα 1,75, PG 90,1209C.

113. Ρωμ. 7,23.

114. «Δεύτε προς με πάντες οι κοπιώντες και πεφορτισμένοι, καγώ αναπαύσω υμάς. άρατε τον ζυγόν μου εφ' υμάς και μάθετε απ' εμού, ότι πράός ειμι και ταπεινός τη καρδία, και ευρήσετε ανάπαυσιν ταίς ψυχαίς υμών· ο γαρ ζυγός μου χρηστός και το φορτίον μου ελαφρόν εστιν» Ματθ. 11,28-30.

- 115. Γεωργίου Μαντζαρίδη, Ορθόδοξη Πνευματική Ζωή, σ. 71.**
- 116. Γρηγορίου Παλαμά, Προς Ξένην, PG 150, 1069A.**
- 117. Μ. Αθανασίου, Κατά Αρειανών 1,12, PG 26,36B.**
- 118. Νικοδήμου Αγιορείτου, Συμβουλευτικόν Εγχειρίδιον, εκδ. Νεκτάριος Παναγόπουλος, Αθήνα 2001, σ. 75. βλ και του ίδιου: Ο Αόρατος Πόλεμος, εκδ. Συνοδίας Σπυρίδωνος Ιερομονάχου, Άγιον Όρος 2015, σσ. 92-99.**
- 119. Μαξίμου Ομολογητού, Προς Θαλάσσιον, PG 90,256BC.**